

Стоцька Н. О.

3 курс юридичний факультет

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ ОСНОВНОГО ЮРИДИЧНОГО СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО Ч. 1 СТ. 296 КК УКРАЇНИ

Хуліганство – один з найпоширюваніших та небезпечних злочинів проти громадського порядку. Крім того ст. 296 КК України 2001 року, яка передбачає склад цього злочину, містить досить значну кількість оціночних понять, які потребують подальшого тлумачення науковцями, зокрема лише ч.1 ст. 296 містить такі оціночні поняття як “грубе порушення”, “явної неповаги”, “особливою зухвалістю”, “винятковим цинізмом”. Для того, щоб розкрити сутність цих понять потребується не лише використання чинної Постанови Пленуму Верховного Суду України від 22.12. 2006 року N 10 "Про судову практику у справах про хуліганство", а і розуміння цих дефініцій з теоретичної точки зору.

Слід звернути увагу на те, що такі ознаки хуліганства як особлива зухвалість і винятковий цинізм були ознаками “злісного хуліганства” в КК 1960р., як кваліфікованого складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 206 КК 1960 р. Саме ці додаткові ознаки на даний час відрізняють хуліганство від дрібного хуліганства, за вчинення якого настає адміністративна відповідальність. Але саме лише додавання цих ознак не робить дрібне хуліганство кримінально караним. Основний склад хуліганства повинен містити весь перелік вказаних у ч. 1 ст. 296 КК України ознаки. Що стосується визначення “громадського порядку”, як об’єкта кримінально-правової охорони, то тут питання в науці теж є дискусійним. Ми можемо розглядати його у вузькому та у широкому розумінні. Якщо розглядати громадський порядок у широкому розумінні, то тоді громадським порядком ми можемо вважати певні суспільні відносини, поведінку людей, яка є

звичайною і традиційною для них, певний устав відносин у суспільстві, а у вузькому розумінні – це нормальна життєдіяльність людей, яку можна назвати “громадським спокоєм”. Очевидно, що в межах ст. 296 КК ми матимемо на увазі значення громадського порядку саме у вузькому розумінні. Але це залишається лише доктринальним положенням і потребує подальшого дослідження. В даному випадку можна привести досить примітивний для розуміння приклад, який є дуже показовим : знищення майна на території парку, припустимо лавок, і знищення майна у квартирі, яка належить цій особі. В першому випадку безперечно знищення лавки є зневагою до суспільства, так як парк – це громадське місце, користуватись яким може кожен. А от з квартирою ситуація трохи інша. Начебто це місце особистого користування, приватна власність, але з іншого боку особи, які живуть в цій квартирі, крім самого правопорушника, теж є членами суспільства, охорона яких є частиною охорони громадського порядку. Тобто, я вважаю, що порушення громадського порядку може відбуватися не лише в місцях так званого масового скупчення людей, у громадських місцях, а може статися навіть у «приватних стосунках».

Ознака особливої зухвалості. Вказана вище Постанова ППВСУ надає наступне визначення особливої зухвалості : “за ознакою особливої зухвалості хуліганством може бути визнано таке грубе порушення громадського порядку, яке супроводжувалось, наприклад, насильством із завданням потерпілій особі побоїв або заподіянням тілесних ушкоджень, знуцанням над нею, знищенням чи пошкодженням майна, зривом масового заходу, тимчасовим припиненням нормальної діяльності установи, підприємства чи організації, руху громадського транспорту тощо, або таке, яке особа тривалий час уперто не припиняла”. Таке формулювання ППВСУ дає підстави для розуміння хуліганства як злочину, який може супроводжуватись будь-яким з видів насильства, передбаченого КК України. Але водночас формулювання «супроводжувалось» означає, що саме по собі хуліганство не містить ознак насильства, воно по своїй суті є саме грубим порушенням

громадського порядку. І тому питання щодо охоплення основним складом хуліганства конкретних видів насильства є спірним. Існує декілька підходів щодо такої ситуації. Перший підхід, він є домінуючим у правозастосовній практиці України і серед науковців. Він полягає в тому, що основний склад хуліганства, передбачений ч. 1 ст. 296 КК, зокрема ознака особлива зухвалість включає в себе завдання легких тілесних ушкоджень та побоїв, тобто склади злочинів, передбачені ст.125, ч. 1 ст. 126 КК. Але на противагу цьому підходу існує інший, що основний склад хуліганства не повинен охоплювати завдання насильства. І воно повинно кваліфікуватися окремо. На підтримку першого підходу хотілося б сказати, що ознака особливої зухвалості за своїм змістом передбачає вчинення насильства, а також слід звернути увагу на максимальну межу санкції обох складів злочин, звідси випливає, що основний склад хуліганства, передбаченого ч. 1 ст. 296 КК охоплює нанесення легких тілесних ушкоджень та побоїв.

Ознака виняткового цинізму. Профільна постанова ПВСУ містить визначення, в якому під винятковим цинізмом розуміється “дії, поєднані з демонстративною зневагою до загальноприйнятих норм моралі, наприклад, проявом безсоромності чи грубої непристойності, знуцанням над хворим, дитиною, особою похилого віку або такою, яка перебувала у безпорадному стані, та ін”. Знову ж таки оціночні поняття. Винятковий цинізм – це ознака, яка становить собою явну неповагу до суспільних норм моралі, тобто такі норми мають бути загально визнаними та прийнятими для всіх або більшості членів суспільства. Таке розмите формулювання ознаки виняткового цинізму створює простір для розширеного тлумачення та є підставою для різного розуміння цієї характеристики.

Отже, юридичний склад злочину, передбаченого ч. 1 ст. 296 КК є одним з найсуперечливіших та найбільш оціночним і саме тому дискусійні і проблемні питання потребують подальшого дослідження та вивчення.